פסילנא לך. שהזכרתני טובתך: **חזייה.** רב כהנא לההוא גברא: **דהוה גאים ביה.** ברב. סומך וכועס עליו ומדבר גבוהות: **מפיקנא לך רב מאונך.** (ו) מודיעך שאין רב יכול לפייעך דמשמתינא לך: **אילימא לעיוני ביה ומיפסקיה.** לאמיתו: **לאקדומיה.** אם בא לפניך דין של פרוטה וחזר ובא דין אחר של מנה הקודם לפנין הקדם לחמוך: **כי המשפט לאלהים הוא.** כאילו אתה דן ומוציא ממון מיד הקב"ה שהרי עליו להחזיר ממון לבעליו: **על דבר זה.** שנטל שדרה לעצמו לומר תקריבון אלי (דברים ו) שהיה לו לומר תקריבון לפני השכינה: **נענע משה.** שלא זכה ט) שלא נאמר לו פרשת נחלות עד שבא מעשה לפניו ולא ידע מה להשיב: **כתיב ואלוה אם שופטיכם.** משמע אם מכמיהם הזהיר להדריך ליבור י) במשפט והחקים על כרחם: **וכתיב ואלוה אתכם.** דליבור עצמם הזהיר ומה הולרך להזהירן: **כי אתה תבוא אם העם.** משמע גם אתה כאחד מהן: **כי אתה תביא.** משמע (לשון) שדרה נוהג ב) עליהן: **משה אמר לו זקיני שבדור (ג) עמהם א).** על פיהם עשה מעשה ולא תשתדר עליהם ההוא קרא דכי אתה תבוא משה אמרו כדכתי' ביה אל הארץ אשר נשבע ה' וגו' ובמקרא דכי אתה תביא כתיב אל הארץ אשר נשבעתי לאבותיכם ד) וגו' אלמא דהקב"ה בעצמו אמרו: **דבר אחד.** מנהיג אחד: (ג) **יומא דדינא.** שני וחמישי מקנת עזרא היא בב"ק (דף פב:): **אומוני לדינא.** ב"ד ששולמין שלוחם לבעל דין שלועקים עליו בא ולדון לפניהם לריך השליח להזמינו בשם שלשתן: **ואמר משמיה דאב.** פלוני דיין מזמינך לא אמר כלום ואי לא חזיל לא משמתינן ליה: **דיני קנסות.** זה שמשלם יותר מדינו: מ) **המוציא שם רע.** לא מצאתי לבתר בתוליס [דברים כב] ובא להפסידה כתובתה ולא להרגה שאינו מביא עדים שזינתה תחתיו דאי אנפשות קאתי לא אמר ר"מ בשלשה: **וחכמים אומרים כו' מפני שיש בו דיני נפשות.** קס"ד דהכי קאמרי משום דאיכא מוציא שם רע דשייך ביה דיני נפשות וכגון שמביא עדים ובגמרא פרכינן וכי יש בו דיני נפשות מאי הוי השתא מיהא לאו דיני נפשות הוא דליכא עדים נ): **ור"מ סבר אין חוששין לנו.** אין חוששין שמא כשיבואו לב"ד ויגא הקול ישמעו עדים ויבואו ויעידו שזינתה תחתיו ועכשיו אין הבעל יודע בהן ותבעי כ"ג דשמא יבא לידי דיני נפשות ורבנן סברי חוששין: **דא"ע לא חיישינן לנו.** ואם תחילת תביעתו של בעל לא בא לידון על פי עדים אלא על ידי עצמו ולהפסידה כתובתה מודו רבנן דבשלשה: **והא כגון דאיכניף עשרים ושלשה.** שאמר הבעל להביא עדים שזינתה תחתיו ולא מצא: **ואידור.** הדיינין והלכו להם: **ואמר.** הואיל ואין לי עדים דנו לי מיהת בשלשה דיני ממונות להפסידה כתובתה ע"י עצמו דקיי"ל (כתובות דף י.) חכמים תיקנו להם לבנות ישראל לבתולה מתים ולאלמנה מנה והם האמינוהו להפסידה על פיו חזקה אין אדם טורח בעבודה ומפסידה. רבי מאיר סבר בשלשה דאין חוששין לכבוד הראשונים ודינן אפילו בשלשה לכבוד הראשונים ובעי כולהו: וחכ"א

מסורת הש"ס

א) רש"ל מוחק זה [עי' רש"י לעיל כלף ו: ד"ה שיוצב], ב) כ"כ קיט., ג) שם לקמן עח:, ד) [תוספתא יומא פ"ד שבת לג. כ"ב שם], ה) תכוא את העם וכתי' כי אתה תביא את בני ישראל כנ"ל, ו) [עיין תוספות בכורות לא: ד"ה מ"ש], ז) רש"ל מ' הכדיעות פסיעות ג' בעינן אלא כו', ח) רש"ל רבה. ט) שאמר לו בנ"ל, י) [כמספרי החוקים כנ"ל רש"ל], כ) [נהוג. רש"ל], ל) [בפסוק: לחם], מ) מכאן שיין למתני' דף ב., נ) ע"כ שיין למתני',

תורה אור השלם

1. לא תַכִּירוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט כַּקָּטֹן כַּגָּדֹל תִּשְׁמָעוּן לֹא תָגוּרוּ מִפְּנֵי אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט לֵאלֹהִים הוּא וְהַדָּבָר אֲשֶׁר יִקָּשֶׁה מִכֶּם תַּקְרִבוּן אֵלַי וְשָׁמַעְתִּיו: דברים א יז

2. וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְיָ: במדבר כז ה

3. וְאֶצְוֶה אֶת שֹׁפְטֵיכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר שְׁמֹעַ בֵּין אַחֵיכֶם וְשַׁפַּטְתֶּם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ: דברים א טז

4. וְאֶצְוֶה אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא אֵת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: דברים א יח

5. הֲאֲנִי הָרִיתִי אֶת כָּל הָעָם הַזֶּה אִם אֲנִי יְלַדְתִּיהוּ כִּי תֹאמַר אֵלַי שָׂאֵהוּ בְחֵיקֶךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאֹמֵן אֶת הַיֹּנֵק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתָיו: במדבר יא יב

6. וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תָּבוֹא אֶת הָעָם הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבֹתָם לָתֵת לָהֶם וְאַתָּה תַּנְחִילֶנָּה אוֹתָם: דברים לא ז

7. וַיְצַו אֶת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וַיֹּאמֶר חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תָּבִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִמָּךְ: דברים לא כג

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה מפיקנא לך רב מאונך משמע מכחך אוזיעך: (ב) ד"ה משה וכו' שבדור ואתה עמהם: (ג) ד"ה יומא דדינא ל"ל אחר ד"ה ואומר משמיה: (ד) תוס' ד"ה מוציא וכו' מה שייך תביעה כיון שאינו בא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה משה כו' זקנים שבדור עמהן. מלא עמהן ממתק וג"כ עמך:

מוסף רש"י

ראויה פרשת נחלות כו' ראויה היתה פרשת מקושש כו'. ולא תאמר אם לא בא דברו בנות צלפחד ולא נתחייב מקושש היו שתי פרשיות הללו חסרין מן התורה, והכי נמי איכא למימר שהרבה מלות חסרים מן התורה לפי שלא אירעו המעשים (רשב"ם ב"ב קיט:). שמגלגלין חובה. היינו סקילה שחמורה, דנות הוא לאדם לדון בחנק, על ידי חייב. מקושש, וזכות. שהבנים והקרובים יירשו את קרוביהם, על ידי זכאי. בנות צלפחד (שם קיט:). אתה והזקנים שבדור עמהם. זקנים שבדור יהיו עמך, הכל לפי דעתן ועצתן (דברים לא ז). טול מקל והך על קדקדם. הקב"ה אמר ליהושע כי אתה תביא וגו', תביא על כרחם, הכל תלוי כך (שם).

עין משפט נר מצוה

סה א מיי' פכ"ג מהל' סנהדרין (הל"ג) הלכה ו סמג עשין קו טוש"ע ח"מ סימן ז סעיף ז:

ב [מיי' שם פ"כ הל' י טוש"ע ח"מ סי' י סעי' ד]:

סו ג מיי' שם טוש"ע ח"מ סימן טו סעיף ג:

סז ד ה מיי' פכ"ה שם הלכה ב ג סמג שם טוש"ע ח"מ סימן ח סעיף ד:

סח ו מיי' פ"ה מהל' נחלות הל' ב סמג עשין מז טוש"ע ח"מ סי' קנב סעיף ח:

סט ז ח מיי' פכ"ה מהל' סנהדרין הלכה ז סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סימן יח סעיף ב:

ע ט מיי' שם פ"ה הלכה ח סמג שם [טוש"ע ח"מ סי' ח סעי' ח]:

עא י מיי' שם הל' ג:

רבינו חננאל

בבירין אלא צריך להתעסק בהן בכולן כמו שהן מפורשין בפ' לא יחפור והא דאמר רב לאושפיזא פסילנא לך לדינא ודבר אחד בדור ולא שנים דברים כולן פשוטין הן: **תנא** דימון בשלשה אוקימנא אזמוני לדינא והני מילי בלא יומא דדינא צריך למימר השליח כי שלשה שילחו אותי אליך אבל ביומא דדינא לא צריך למימרא שליחא דתלתא [שלחוהו] שזה דבר ידוע הוא דביומא דדינא תלתא יתבי: **תשלומי** כפל ותשלומי ד' וה' בג' [מומחין]. אוקמה רב נחמן בר יעקב בדיני קנסות ולפיכך צריך ג' מומחין כי ההדיוטות אפילו עשרה פסולין לדון דיני קנסות. האונס והמפתה בג' שהן דיני קנסות: **ירושלמי** ר' (מינא) [מנא] אמר בנערה מארסה פליגי ונדחו דבריו אבל חלקו במוציא שם רע. רבי מאיר סבר לייסרו ולענושו בג' ואם נמצאו דבריו אמת בכ"ג. וחכ"א הכל בכ"ג ואמר עולא בחוששין ללעז פליגי כלומר אם ישבו שלשה לדין על הבעל לענושו ולייסרו ודקדקו ונמצאו דבריו אמת כיון שהן דיני נפשות צריכין להוסיף עליהן עשרים אחרים אתי למימר לא אוסיפו עליהן הני עשרים אלא משום דקדמאי לא הוו ידעי למידן האי דינא ומפקי לעז עליהן ורבי מאיר לא חייש ללעז וחכמים חיישי הלכך הוי המלקות והענוש מבתחילה בכ"ג. ואם נמצאו הדברים אמת הם הן הדיינין עליה דיני נפשות. רבה אמר מתניתין כגון דיחבי כ"ג לעיוני בהאי דינא ונפקי (תרי) [כ'] מיניהו ואמר להו דיינו לי מיהת על הענוש ועל המלקות ר' מאיר סבר דיני להו דממון הוא ולא חיישינן לכבוד הני (תרי) [כ'] דנפק וחכמים חיישי לכבודן

[א]פסילנא לך לדינא אמר ליה רב לרב כהנא פוק דייניה חזייה דהוה קא גאים [ביה] א"ל אי צייתא צייתא ואי לא מפיקנא לך רב מאונך [ב]בקטן בגדול תשמעון אמר ריש לקיש שיהא חביב עליך [ג]דין של פרוטה כדין של מאה מנה למאי הלכתא אילימא לעיוני ביה ומיפסקיה פשיטא אלא [ד]לאקדומיה [ה]לא תגורו מפני איש [ו](א"ר חנן אל תכנים דבריך מפני איש) [ז]כי המשפט לאלהים הוא א"ר חמא ברבי חנינא אמר הקב"ה לא דיין לרשעים שנוטלין מזה ממון ונותנים לזה שלא כדין אלא שמטריחין אותי להחזיר ממון לבעליו [ח]והדבר אשר יקשה מכם א"ר חנינא ואיתימא רבי יאשיה על דבר זה נענש משה שנאמר [ט]ויקרב משה את משפטן לפני ה' מתקיף לה רב נחמן בר יצחק מי כתיב ואשמיעכם [י]ושמעתיו כתיב אי גמירנא גמירנא ואי לא אזלינא וגמירנא אלא כדתניא ראויה פרשת [כ]נחלות שתיכתב על ידי משה רבינו אלא שזכו בנות צלפחד ונכתב על ידן ראויה היתה [ל]פרשת מקושש שתיכתב ע"י משה רבינו אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו [מ]ללמדך שמגלגלין חובה ע"י חייב וזכות על ידי זכאי כתיב [נ]ואצוה את שופטיכם בעת ההיא וכתיב [ס]ואצוה אתכם בעת ההיא אמר רבי אלעזר אמר רבי שמלאי [ע]אזהרה לציבור שתהא אימת דיין עליהן [פ]ואזהרה לדיין שיסבול את הציבור עד כמה אמר רבי חנן ואיתימא רבי שבתאי [צ]כאשר ישא האומן את היונק כתיב [ק]כי אתה [ר]תבוא וכתיב [ש]כי אתה תביא אמר רבי יוחנן אמר לו משה ליהושע אתה והזקנים שבדור עמהם אמר לו הקב"ה טול מקל והך על קדקדם דבר אחד לדור ואין שני דברין לדור תנא זימון בשלשה מאי זימון אילימא ברכת זימון והתניא זימון [ת]וברכת זימון בשלשה וכי תימא פרושי קמפרש מאי זימון ברכת זימון והתניא [א"]זימון בשלשה ברכת זימון בשלשה אלא מאי זימון אזמוני לדין כי הא דאמר רבא [ב"]הני בי תלתא דייני דיתבי ואזיל שליחא דבי דינא ואמר מפומא דחד לא אמר כלום עד דאמר משמיה דכולהו הני מילי בלא יומא דדינא [ג"]אבל ביומא דדינא לית לן בה: תשלומי כפל כו': שלח ליה רב נחמן בר רב חסדא לרב נחמן בר יעקב ילמדנו רבינו דיני קנסות בכמה מאי קמיבעיא ליה [ד"]הא אנן תנן בשלשה אלא יחיד מומחה קמיבעיא ליה דאין דיני קנסות או לא אמר ליה תניתוה תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בשלשה מאי שלשה אילימא שלשה הדיוטות האמר אבוה דאבוך משמיה דרב אפילו עשרה והן הדיוטות פסולין לדיני קנסות [ה"]אלא מומחין וקאמר שלשה: וחכמים אומרים מוציא שם רע בעשרים ושלשה: וכי יש בו דיני נפשות מאי הוי אמר עולא בחוששין ללעז קמיפלגי רבי מאיר סבר אין חוששין ללעז ורבנן [ו"]סברי חוששין ללעז [ז"]רבא אמר כולי עלמא ללעז לא חיישינן והכא בחוששין לכבודן של ראשונים קמיפלגי והב"ע כגון דאיכניף בי עשרין ותלתא למידן דיני נפשות ואיבדור ואמר להו דיינו לי מיהא דיני ממונות מיתיבי

רבה

[ח"]אבל ביומא דדינא לית לן בה: תשלומי כפל כו': שלח ליה רב נחמן בר רב חסדא לרב נחמן בר יעקב ילמדנו רבינו דיני קנסות בכמה מאי קמיבעיא ליה [ט"]הא אנן תנן בשלשה אלא יחיד מומחה קמיבעיא ליה דאין דיני קנסות או לא אמר ליה תניתוה תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בשלשה מאי שלשה אילימא שלשה הדיוטות האמר אבוה דאבוך משמיה דרב אפילו עשרה והן הדיוטות פסולין לדיני קנסות [י"]אלא מומחין וקאמר שלשה: וחכמים אומרים מוציא שם רע בעשרים ושלשה: וכי יש בו דיני נפשות מאי הוי אמר עולא בחוששין ללעז קמיפלגי רבי מאיר סבר אין חוששין ללעז ורבנן [כ"]סברי חוששין ללעז [ל"]רבא אמר כולי עלמא ללעז לא חיישינן והכא בחוששין לכבודן של ראשונים קמיפלגי והב"ע כגון דאיכניף בי עשרין ותלתא למידן דיני נפשות ואיבדור ואמר להו דיינו לי מיהא דיני ממונות מיתיבי

מוציא שם רע. פי' בקונטרס שהבעל טוען פתח פתוח מצאתי להפסידה כתובתה וקשה לר"ת חדא דגבי אונס ומפתה קתני לה שהן קנסות ועוד דבכל דוכתא שמזכיר מוציא שם רע הוי לענין ק' סלעים ועוד דג' דמתניתין מומחין הן ובכמה דוכתי אשכחן שדנין דיני כתובה בבגל וכן נוהגין עכשיו ועוד מה שמפרש נמי חוששין ללעז מתוך שיטעון פתח פתוח מצאתי חיישינן שמא ישמעו עדים ויבואו ויעידו שזינתה אין לשון לעז נופל על זה אלא על דבר שהוא שקר כמו (גיטין דף ה:) נמצאת אתה מוציא לעז על גיטין הראשונים ועוד דקאמר דוגו לי מיהא דיני ממונות מי דוחקו כל זמן שאין האשה מודעת אותו כתובתה ועוד דקאמר מבעו ממון בשלשה מבעה מיבעיא ליה ועוד מה שייך תביעה (ד) שאינו בא אלא לפטור את עצמו מכתובתה ועוד ובמקום דאיכא נפשות משמע דבהיא ממון איירי ועוד שמעתי מהר"ף דלר' מאיר דאית ליה כתובה דאורייתא בפרק אף על פי (כתובות דף נו:) אינו נאמן להפסידה כתובתה דדוקא למ"ד כתובה דרבנן נאמן כדמוכח בפ"ק דכתובות (דף י.) דאמר רב נחמן חכמים תיקנו לבנות ישראל לבתולה מאתים ולאלמנה מנה והם האמינוהו כו' ומפר"ת דכולה שמעתי' איירי לענין ק' סלעים שהאב תובע לבעל וחוששים ללעז היינו לעז הדיינים כגון שהבא הבעל עדים שזינתה והוכחשו דמיחייב הבעל השתא ק' סלעים דרבנן סברי בעי כ"ג דאי ג' חיישינן שמא אח"כ יבואו עדים שזינתה וילטרך להוסיף עד כ"ג ואתי להוציא לעז על הראשונים לומר שלפי שלא ידעו לדון הוסיפו עליהן ודוקא הוכחשו אבל הוזמו תו לא חיישינן לספרי אחריני דמוכחא מילתא דאספרי שקרי מהדר הבעל אבל בהוכחשו או לא כוונו עדותן אכתי אפשר להיות דקושטא הוא קאמרי ואיכא למיחש טפי דילמא אתו אחריני ור' מאיר לא חיש ללעז הדיינין ואין לדמות ליוסיפו הדיינים דלקמן (דף כט.) דלא חיישינן ללעז הדיינין:

רבה

רבה אמר דב"ע כו' כגון דאיכניף ב"ג למידן דיני נפשות. שהגיע האב עדים להזימום (ב) עדי הבעל ולא הספיקו לקבלם עד דאיבדור מחמת חולם או מחמת פחד או להקביל פני המלך או למדינת עגלה ערופה ונשאלו רק שלשה ואין לומר שקיבלו ואח"כ איבדור ולא א"ל דומו לי מיהת: **מיתיבי** כו' **בשלמא לרבה תבעו ממון תחלה.** כלומר דלא איכניף לדיני נפשות: (ג) **והביא האב עדים והזימום.**

קודם גמר הדין דהשתא ליכא מיתה בזוממין בא לגבות ממון ג' דליכא למיחש לעז שמא יבואו עדים אחרים ויצטרכו להוסיף דכיון דהזמו ודלי שהדי שקרי נינהו ובמקום דאיכא נפשות כלומר שיכול לבא לידי נפשות שלא הזמו אלא הוכחשו בעי כ"ג ותבעו נפשות ה"פ תבעו ממון שיכול לבא לידי נפשות וניחא לפירוש רבינו תם הא דאיצטריך לאביי למימר דכ"ע חוששין לעז דכולה סוגיא איירי כשהוכחשו עדי הבעל או לא כוונו עדותן ומשום דחוששין לעז הוי בכ"ג לרבנן דאיכא חששא דלעז (ג) דשייכא מיתה בהתראה סתם דשמא יצטרכו להוסיף אבל לפירוש הקונטרס הכי נמי הוה מצי למימר דכ"ע אין חוששין לעז אפ"ה הוי לרבנן בעשרים ושלשה וי"מ לפי הקונטרס דלהכי נקט דכ"ע חוששין לעז משום רבותא דר' מאיר דאע"ג דחוששין לעז הוי לר' מאיר בשלשה כיון דליכא למיחש לסהדי אחריני ומיהו קשה לפר"ת למאי דמסיק פלוגתא דמתניתין בפלוגתא דבן זכאי דהשתא מוקיא שם רע דרבי מאיר דאמר בשלשה הוי תבעינא מאה כסף דקתנא אב ומוקיא שם רע בעשרים ושלשה דרבנן היינו בחיוב מיתה האשה ולא בתבעינא ממון דאין עדותן בטלה בהכחשה בדיק' לרבנן ועוד דשמע דקאי אהא דאמר דכולי עלמא חוששין לעז ואי חוששין לעז כי איתכחוש נמי ליהוי בכ"ג לרבי מאיר שמא יבואו עדים אחרים ויצטרכו להוסיף ויהיה לעז ומיהו יש לישב כדמוקי כגון דאיתכחיש בבדיקות אייר נמי שהכחישו אח"כ (ד) עדי האב הכחשה גמורה דהשתא לא מקטלא נמי לרבנן ואפ"ה הוו בכ"ג דאיכא למיחש לסהדי אחריני ואע"ג דהני אחריני נמי יהיו מוכחשין בבדיקות מ"מ מיקטלא לרבנן דהכחשה דבדיקות לאו הכחשה היא ולר"מ הוה הכחשה ואין להקשות לפר"ת לאביי ולכולהו אמוראי דלקמן דלא מיחייב מיתה לר"מ היכי מיחייב ק' כסף הא קיי"ל בכתובות דלא מיחייב ק' סלע היכא דלא מצי למיתי לידי חיוב סקילה דאמר בפרק נערה (כתובות דף מד:) המוציא שם רע על הקטנה פטור כיון דלא מצי למיקיימא אם אמת היה הדבר וסקלו ום לומר דמהאי טעמא לא ממעטינן אלא קטנה דלאו בת עונשין כלל אבל נראה דוחק מה שפירש ר"ת דהכחשה בלא הזמה מחייב ק' סלעים וע"ל לפר"ת שהיא מותרת לבעלה כשלא כוונו עדותן או כשהוכחשו דאי לאו הכי היכי מחייב ק' סלעים הא לא קרינן ביה (דברים כב) ולו תהיה לאשה ום ללמוד מכאן דאי אתו עדים ואמרו אשת פלוני זנתה דבעי דרישה וחקירה לאוסרה על בעלה וסברא הוא דלא גרע מגזלות וחבלות ובירושלמי מצא רשב"א פלוגתא דאמוראי דאיכא דמפרש פלוגתא לענין כתובה כדמפרש בקונטרס ואיכא דמפרש לענין ק' סלע כדמפרש רבינו תם:

חוששין ללעז וחוששין לכבודן של **ראשונים.** אע"ג דחוששין ללעז אכתי נפקא לן במאי דחוששין לכבודן של ראשונים

(ה) שהגיע הבעל עדים שזינתה והגיע האב עדים והזימום וה"ה דהוה מצי למימר אין חוששין לכבודן של ראשונים אבל אין לפרש מדחוששין ללעז כ"ש דחוששין לכבוד של ראשונים כדמוכח מדרבא חדא מה ענין זה אצל זה ועוד דהא לעולא דחוששין רבנן ללעז ולכבודן של ראשונים לא חיישינן דהיכא דהבעל הגיע (ו) והגיע האב עדים והזימום אמרי רבנן בא לגבות ממון בג' וא"ת אביי ואמר אמוראי דלקמן היכי מוקמי שתבעו ממון בשלשה דלדידהו ליכא לאוקמי כגון שהגיע הבעל עדים והגיע האב עדים והזימום כדמוקי לעיל כיון דסברי (ז) רבנן דכולי עלמא חוששין לכבודן של ראשונים ום לומר דלדידהו תבעו ממון היינו שלא התרו בה כלל דליכא מיתה אלא ממון ובקונטרס פירש דמוקי לה כרבא ורבי חייא שהגיע הבעל עדים שזינתה והאב הגיע עדים והזימום וליכא למיחש לכבודם של ראשונים דדינא אחרינא הוא דמעיקרא הוה בעל תובע וגראה דוחק:

בעדה ועדים ובהתראה. ומסית נמי צריך עדה אלא משום דכתיב (במדבר לה) והצילו העדה ומסית אין מהפכין בזכותו שאין טוענין למסית אבל לענין עשרים ושלשה דרשינן מהאי קרא דאין סברא לחלק בין מסית לשאר חייבי מיתות ועדים והתראה נמי צריך במסית אלא משום שמכמינין לו עדים וגם אין מתרין בו בפירוש אלא אומרים לו היאך נניח אבינו שבשמים ונעבוד עצים ואבנים (ח) כדתניא פרק ד' מיתות (לקמן דף סז.): **באשה** חבירה. וכגון דאמר שבעל וחזר ובעל דאי לאו הכי מתוך שאין נהרגין שיכולין לומר לאוסרה על בעלה בלאו אף היא אינה נהרגת כדאמרינן ברים היו בודקין (לקמן דף מא.):

דאתרו

מיתיבי (ט) וחכמים אומרים תבעו ממון בשלשה תבעו נפשות בעשרים ושלשה בשלמא (י) (לרבא) תבעו ממון תחלה בשלשה תבעו נפשות תחלה אפילו ממון בעשרים ושלשה אלא לעולא קשיא אמר רבא (יא) אני וארי שבחבורה תרגימנא ומנו רב חייא בר אבין הכא במאי עסקינן שהביא הבעל עדים שזינתה והביא האב עדים והזימום לעדי הבעל בא לגבות ממון מבעל בשלשה ובמקום נפשות בעשרים ושלשה אביי אמר דכולי עלמא חיישינן ללעז ומשום כבודן של ראשונים הכא במאי עסקינן כגון דאתרו בה סתם והאי תנא הוא דתניא (יב) ושאר כל חייבי מיתות שבתורה אין ממיתין אותם אלא בעדה ועדים והתראה ועד שיודיעוהו שהוא חייב מיתה בבית דין ר' יהודה אומר עד שיודיעוהו באיזה מיתה הוא נהרג רב פפא אמר הכא באשה חבירה עסקינן וקמיפלגי בפלוגתא דרבי יוסי בר יהודה (יא) ורבנן דתניא ר' יוסי בר יהודה אומר (יב) חבר א"צ התראה (יג) לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד רב אשי אמר כגון

דאתרו

וחכ"א תבעו ממון כו'. גרייתא היא: **תבעו ממון תחילה.** דלא בא לידון בעדים אלא על פיו ולהפסידה כתובתה מודינן דבשלשה: **תבעו נפשות תחילה.** דאמר להגיע עדים: **אפילו ממון.** כגון אם לא מצא עדים ואמר דומו לי מיהת להפסידה כתובה אעפ"כ בעינן עשרים ושלשה משום כבוד דאשונים: **אלא לעולא.** דאמר רבנן ללעז חייבי שמא יבואו עדים ויכוו תבעו ממון בשלשה היכי משכחת לה לעולם עשרים ושלשה לרבנן בעינן משום דחוששין ללעז: **והזימום.** דהו ליכא למיחש ללעז דאיגלי מילתא דאהני סהדי שמיך והני סהדי שקרי נינהו ואפילו להפסידה כתובתה לא מהימני (ט) דהשתא בתר סהדי שקרי קא מהדר ושקורי קמשקר ובעי למיתב מאה סלע לאב ולו תהיה לאשה ותבעו ממון דקאמרי רבנן אתבעינא מאה סלע שהאב תובע קאי והכי קאמר בא האב לגבות ממון מבעל שגמלא כבר שקרן בשלשה דהזמנה אחרייתי היא ואפילו כבוד דאשונים ליכא למימר הכא דדינא אחרינא הוא דמעיקרא בעל הוה תובע והשתא אב קא תבע. כלומר וכל היכא דליכא למיחש לנפשות כגון בתחילת הדין אפילו אין לו עדים יש לחוש שמא (ט) יבואו ויכוו עדים עשרים ושלשה בעי. ואית דמפרשי כל תבעינא ממון דהא שמעתתא אמאה כסף דאב תבע לבעל ואי אפשר לומר כן דהא לא מחייב בעל מאה סלעים אא"כ הגיע עדים והוזמו דכל זמן שלא הגיע עדים נאמן אף להפסידה כתובה כדפרישית לעיל [ע"א] ואי בשהוזמו עדיו מיירי מתניתין תו ליכא למימר חוששין ללעז ועוד מדגרסינן בתירוצא דרב חייא בר אבין בא לגבות ממון מבעל דפרים דרבי חייא להאי תבעו ממון אמאה סלע מכלל דעד השתא הוה שמעינן תבעו ממון מבעל ואיהו תבע להפסיד כתובה: **אביי אמר.** אי בשלא הגיע עדים דכולי עלמא חוששין ללעז ובעינן עשרים ושלשה דילמא שמעי סהדי ואתו ומדבעינן עשרים ושלשה בריאה אפילו ממון בעשרים ושלשה דחוששין לכבודן של ראשונים. והכא בפלוגתא דמתניתין כגון שהגיע עדים בתחילת הזמנתו לדין דתו ליכא למיחש (ו) סהדי אחריני והני אמרי בלתא דהתרו בה מיתה סתם ולא הזהירו לה שקילה כדין נערה המאורסה רבי מאיר סבר תו ליכא הכא דיני נפשות ובהני שלשה סגי למידן דיני ממונות דכתובה דכי נמי יוזמו ישלם מאה כסף ורבנן סברי כיון דאתרו בה מיתה דיני נפשות איכא ומיקטלא והאי תגא הוא וכו' ובריתא דקתני לרבנן תבעו ממון בשלשה כדתרלה רב חייא בר אבין: **ושאר כל חייבי מיתות כו'.** גבי מסית קאי דרחמנא אמר (דברים יג) לא תחמול ולא תסכה ונהרג בלי התראה על ידי הכמנת עדים: **עדה.** כ"ג: **ועד שיודיעוהו.** עדיו בשעת התראה שהוא חייב מיתה בבית דין אם יעבור עבירה זו ומיהו אע"ג דלא מזכרי ליה איזו מיתה התראה היא ומחייב כרבנן: **רב פפא.** כדאמרי נמי סבירא ליה דחוששין ללעז ולכבודן של ראשונים והכא דאמר רבי מאיר בג' כגון שהגיע עדים עמו בתחלת הזמנתו לדין ואמרו שלא התרו בה לפי שהאשה חבירה היא ולא הוצרכנו להתרות בה רבי מאיר סבר אף על גב דחבירה היא לא מיקטלא הלכך לא צריכין לאיכנופי תו עשרים ושלשה אלא שלשה לדון דיני ממונות דכתובה ורבנן סברי כרבי יוסי בר' יהודה: **אלא להכחין.** שלא יוכל לומר סבור הייתי שמותר:

דאתרו

(ה) [תוספתא פ"ח ע"ח], (ו) רש"ל לרבה, (ז) [שבת קיח: וש"נ], (ח) לקמן פ: [תוספתא רפ"ח ע"ח], (ט) לקמן מא. עב: מכות ו: ע:, (י) [מהימן, רש"ס], (יא) יזמעו עדים ויבואו ונעיין כ"ג כל"ל, כש"ל ע"ח, (יב) רש"ל הד"ח [וב"מ מפסקי תוספות], (יג) עדי האב לעדי הבעל הכחשה וכו' ואפ"ה הוי בכ"ג דליכא למימר דיוזמו לעדי האב שהכחישו לעדי הבעל ח"ל דיש לבעל ב' כתי עדים אמרינן ואע"ג דהני אחרייני וכו' כל"ל רש"ל, (יד) [ע"ל כדתנן],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אביי וכו' למיתם לסהדי: (ב) תוס' ד"ה רבה וכו' לעדי הבעל: (ג) ד"ה והגיע וכו' לרבנן דאיכא חששא דלעז ביון דשייכא מיתה: (ד) בא"ד שהכחישו אח"כ עדי האב לעדי הכחשה הכחשה גמורה וכו' ואפ"ה הוי בכ"ג אע"ג דליכא למיחש לסהדי אחרינו ויזומו לעדי האב מ"מ איכא למיחש שמא יביא עדי הזמה ויזומו לעדי האב שהכחישו לעדי הבעל אי נמי דיש לבעל ב' כתי עדים המכחישות זא"ז בבדיקות דאז שפיר איכא למיחש לסהדי כו' כל"ל והד"ל עם ד"ה מיתיבי: (ה) ד"ה חוששין וכו' כשהביא הבעל: (ו) בא"ד דליכא להבעל הגיע עדים שזינתה והגיע: (ז) בא"ד כיון דסברי כ"ע כל"ל ותיבת רבנן נמחק:

מוסף רש"י

ושאר כל חייבי מיתות. חוץ ממסית, שאינו צריך התראה דרחמנא אמר לא תחמול ולא תכסה עליו (לקמן פ:). בעדה ועדים והתראה. עדה ועדים לאו דוקא, דמסית נמי עדים ועדה קא בעי, והא דנקט ושאר משום התראה נקט לה (שם).

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

עב א ב מיי' פי"ב מהלכות סנהדרין הלכה ב ועי"ש בכ"מ:

רבינו חננאל

דהא מתחלה כולהו כי הדדי יתיבו ולא דייני הני עד דמתכנשי כולהי ומותבי עליה דעולא מיהא דתניא וחכ"א תבעו ממון בג' תבעו נפשות בכ"ג בשלמא לרבא הכי קתני תבעו ממון תחלה בשלשה תבעו נפשות בתחלה ואתכנשו כ' [ושלשה] אע"ג דא"ל דומו לי דייני ממונות כיון דאתכנשו בתחלה אע"ג דאיבדרו לא דייני אפילו ממונות אלא בכ"ג קשיא לעולא ופריק רבא מתניתא כגון שהביא הבעל עדים שזינתה ונמצאו זוממין בא לגבות ממון מבעל בשלשה ובמקום דאיכא תביעת נפשות בכ"ג אביי אמר כולי עלמא חיישינן ללעז וכגון שלא התרו בה (כולי עלמא חיישינן ללעז וכגון שלא התרו בה) באיזו מיתה נהרגת אלא התרו בה סתם. ר' מאיר סבר לה כר' יהודה דאמר אינה נהרגת עד שיודיעוהו באיזו מיתה נהרגת וכיון שאין שם דין מיתה ג' דיי. וחכמים סברי כיון שהתרו בה במיתת ב"ד דיי הלכך דיני נפשות הן בכ"ג. פי' דרב פפא ודרב אשי

דאתרו ביה מלקות ולא אתרו ביה קטלא וקמיפלגי בפלוגתא דרבי ישמעאל ורבנן [ג]דתנן מכות בשלשה משום רבי ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה רבינא אמר כגון שנמצא אחד מן העדים קרוב או פסול וקמיפלגי בפלוגתא דרבי יוסי ורבי אליבא דר' עקיבא דתנן רבי עקיבא אומר לא בא [ג]שלישי אלא להחמיר עליו לעשות דינו כיוצא באלו א"כ ענש הכתוב את הניטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה על אחת כמה וכמה שישלם שכר את הניטפל לעושה מצוה כעושה מצוה [ד]ומה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ומניין שאפי' מאה ת"ל [ו]עדים א"ר יוסי בד"א בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים עדות בשאר רבי אומר [ז]אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות [ח]ואימתי בזמן שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן מה

דאתרו ביה למלקות. ואתיא כמ"ד (מכות יג:) לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו ואם היינו יכולין לפרש במלקות של מוליא שם רע היה מתייסב ותימה דמשמע הכא דסבר ר' מאיר מכות בג' אם כן הוה דרש קרא והלדיקו לענין עדים זוממין דלקו כדלקמן (דף י.) ומה הוה משני מהא דפריך תיפוק ליה מלא תענה דלא מצי לשנויי כדמשני לקמן משום דהוי לאו שאין בו מעשה מ"מ הוה לקי דהא ר' מאיר גמר בפ"ק דמכות (דף ד: ושם) דעדים זוממין לוקין ומשלמין ממון ממוליא שם רע וה"ג דגמר לענין לוקין דלא"ג דהוי לאו שאין בו מעשה וכ"ת דהוה משני משום דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד מדא דאית ליה לוקין עליו לפי סברת רב אשי ועוד דר"מ אית ליה אזהרה לעדים זוממין מקרא אחרינא בפ"ק דמכות (ג"ז שם) וי"ל דלא"ג דגמר עדים זוממין ממוליא שם רע ה"מ לענין דלא דרשינן כדי דשעתו להכי אלא מוקמינא לה לדרשה אחריתי באלו נערות (כתובות לב:) אבל גבי האי אי לאו דגלי קרא דלקי לא הוה גמרינן כיון דכתיב לעשות דדרשינן מינה באלו הן הלוקין (מכות דף יג:) דבעינן לאו שיש בו מעשה אי נמי י"ל דמוליא שם רע גופיה לא נפקא לן דלקי אלא מוהיה אם כן הכות הרשע כדאמר פרק נערה (כתובות דף מו.) למדנו ויסרו מויסרו ויסרו מכן וכן (מכן) מוהיה אם כן הכות הרשע:

לא בא השלישי להקל עליו אלא להחמיר עליו. אדר"ש קאי דקתני בפ"ק דמכות (דף ה: ושם) לעיל מהך ר"ש אומר מה שנים אין נהרגין עד שיהא שניהם זוממין אף שלשה וכו' ומצי למימר דאתרו ביה למלקות ולא אתרו ביה קטלא. דהא ודאי לא מיקטלא אלא לוקה דאין לך מיתת בית דין שלא נאמר בה לאו וקסבר לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין לוקין עליו כי אתרו בה מלקות ולא קטלא: **משום ר' ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה.** טעמא מפרש לקמן (דף י.): **אחד מן העדים.** והיו שם שלשה או ארבעה שיכולה עדות להתקיים בשאר: הא דרבי עקיבא במסכת מכות: **לא בא שלישי כו'.** דממשמע שנאמר (דברים יט) על פי שנים עדים (יקום) כל שכן שלשה למה נאמר או שלשה עדים להחמיר עליו ליתן חומר בעדי שקר ששלישי זה אע"פ שלא היה זה מידון על פיו למיתה שהרי בשנים שהעידו תחלה נמי היה מידון אפילו הכי עשה הכתוב את דינו כיוצא באלו שאם הוזמו יהרג אף השלישי מפני שניטפל לעוברי עבירה: **קל וחומר שישלם שכר וכו'.** דקיימא לן (ד) מדה טובה מרובה ממדת פורענות הלכך קל וחומר הוא: **במה דברים אמורים.** בעדותן בטלה: **בדיני נפשות.** דרחמנא אמר (במדבר לה) והצילו העדה דמהדרינן בתר זכותא לבטל העדות ולא יהרג לא הוא ולא הם: **רבי אומר אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות.** שין כך בעדותן בטלה: **ואימתי.** בדיני נפשות עדותן בטלה: **בזמן שהתרו.** הקרוב או הפסול בעוברי עבירה שגילו בעתם אף הם נעשים עדים והרי הכתוב הקיש שלשה[ה] לבטל העדות אם יש קרוב או פסול אבל לא התרו הקרוב והפסול בעוברי עבירה אלא שתקו והכשרים התרו בהן אין אלו נעשים עדים ותתקיים העדות בשאר:

[ה] דפליג אדר"ש וס"ל דנהרגין אע"פ שאין שלשתן זוממין דקסבר דאין להקיש שלשה לשנים לענין זה דכיון דכתיב (דברים יט) ועשיתם לו כאשר זמם הרי זממו שנים שיש כח בידיהם להרוג בפני עצמם ובקונטרס פירש במכות (שם) לא בא השלישי להקל עליו דלהקל עליו לא צריך קרא דכתיב (שם) והנה עד שקר העד דמשמע כל העדות ואינן נהרגין עד שיוזמו כולן ולא בא הכתוב אלא להחמיר עליו אבל אין לפרש לא בא השלישי להקל עליו גרידא אלא גם להחמיר עליו אע"ג דר"ש מודה דשלשתן נהרגין ה"מ כשבאו בתוך כדי דיבור כדמפרש התם בגמרא אבל רבי עקיבא סבר שנענש אע"ג שבא אח"כ מדנקט נעפל דהא כיון דאית ליה לרבי עקיבא היקישא דעד שיהו שלשתן זוממין בבאו בבת אחת בבאו זה אחר זה נמי יקיש [ו]להכי כי היכי דמקיש לענין לענש כמותם:

בזמן שהתרו בהן. מפרש בפ"ק דמכות (דף ו. ושם) (ז) הכי אמרינן הו לאסהודי אחיתו או למיחזי אחיתו אי אמרי לאסהודי אתינא נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה ואי אמרי למיחזי אתינא מה יעשו שני אחים כו' ונראה לר"י דמשום שנתכוונו להעיד לא אמרינן נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה אלא שהולכים ומעידים כולן בב"ד אבל משום ראייה לחוד שנתכוונו להעיד לא דאי לא תימא הכי כל גיטין כשותפין אותן בפני עצמם ובקונטרס פירש במכות (שם) לא בא השלישי להקל עליו דלהקל עליו לא צריך קרא דכתיב (שם) והנה עד שקר העד דמשמע כל העדות ואינן נהרגין עד שיוזמו כולן ולא בא הכתוב אלא להחמיר עליו אבל אין לפרש לא בא השלישי להקל עליו גרידא אלא גם להחמיר עליו אע"ג דר"ש מודה דשלשתן נהרגין ה"מ כשבאו בתוך כדי דיבור כדמפרש התם בגמרא אבל רבי עקיבא סבר שנענש אע"ג שבא אח"כ מדנקט נעפל דהא כיון דאית ליה לרבי עקיבא היקישא דעד שיהו שלשתן זוממין בבאו בבת אחת בבאו זה אחר זה נמי יקיש [ו]להכי כי היכי דמקיש לענין לענש כמותם:

נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה ואי אמרי למיחזי אתינא מה יעשו שני אחים כו' ונראה לר"י דמשום שנתכוונו להעיד לא אמרינן נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה אלא שהולכים ומעידים כולן בב"ד אבל משום ראייה לחוד שנתכוונו להעיד לא דאי לא תימא הכי כל גיטין כשותפין אותן בפני קרובים או פסולים יהיו פסולים אם יתכוין הא' ולר' יוסי אפילו לא יתכוין והאי דקאמר מה יעשו ב' אחים ודאי יכולין לתקן שלא יבאו שניהם להעיד אבל פעמים שלא ידע זה בזה ויעיד האחד אע"פ שהעיד אחיו כבר בב"ד אע"פ שהשני העיד לאחר כדי דיבור מ"מ עדותן בטלה דשייך שפיר לאקושי להך מילתא שלשה לשנים אפילו בזה אחר זה כיון דבשעת ראייה רואין יחד ומתכוונין להעיד לכך עדותן בטלה אפילו העידו זה אחר זה אע"ג דלענין שלשתן זוממין לא הוקשו אלא כשהעידו בתוך כדי דיבור דהתם הזמה משעת העדאת עדים קא אתיא ואע"ג דפריך במכות (שם) הרוג יגיל אע"פ שאינו הולך להעיד בב"ד ה"מ מעיקרא דאכתי לא אסיק אדעתיה יקום דבר במקיימי דבר במקיימי יקום דבר לא צריכי לשנויי קמאי דממעטי' הרוג והחורג מיקום דבר דבעינן שילכו לקיים דבר בב"ד וכן (לקמן דף לד:) לענין אין עד נעשה דיין נראה לר"י דדוקא בעד המעיד אין עד נעשה דיין אבל במתכוין להעיד לא דהא דטעמא דאין עד נעשה דיין נראה לו משום דבעינן עדות שאתה יכול להזמה וכיון שהעדים בעצמם דנין לא יראו לקבל הזמה על עדותן לו משום דכתיב (דברים יט) ועמדו שני האנשים וגו' שני האנשים אלו העדים לפני השם אלו הדיינין דבעינן שיעידו העדים לפני הדיינין ולא שיהו בעצמן דיינין והיך נעמי לא שייכי אלא בעד המעיד בפיו ולא במתכוין להעיד ולא כפי' רבינו שמואל שפי' בעצמא (ב"ב קיג: ד"ה ג' שנכנסו כו') שנתכוון להעיד אמרינן נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה וכן לענין שאינו נעשה דיין ודקדק מדאמרינן בפרק אחד דיני ממונות (לקמן דף לד:) שלשה שנכנסו לבקר את החולה כו' משמע דווקא שנכנסו לבקר ולא נתכוונו להעיד אמרינן רבו עושין דין אבל נתכוונו להעיד אין עושין דין ועוד נראה לר"י לדקדק דלא אמרינן אין עד נעשה דיין אלא עד המעיד דאי לא תימא הכי קשיא דרב יהודה אדרב יהודה דהא בפ"ק דמכות (דף ו. ושם) פסיק רב יהודה הלכה כרבי יוסי דבראייה בעלמא נעשה עד אע"פ שאינו מכוין להעד ורב יהודה קאמר (ב"ב דף קיג:) גבי ג' שנכנסו לבקר את החולה וכו' רבו עושין דין ואמאי הא בראייה בעלמא נעשה עד ועוד להאי פירוש ליתא ליה לרבי יוסי לא תהא שמיעה גדולה מראייה לא בעדות המדע (ר"ה דף כה: ושם) בראוהו שלשה והן ב"ד ולא נסקהדרין (ב) באחד שהרג את הנפש בראוהו אע"פ שראוהו בניס ומיהו נראה לרש"ל דהני לא פרכי ניהו דרבי יוסי על כרחך ליתא ליה שיעשה עד בראייה ואפי' יעיד לנפוף דהא ר' יוסי הוא דאמר עד שיהיו פי שני עדים מתרים בו כדאמר בסמוך וכמו ששנים אין יכולין להעיד אא"כ התרו בו כך שלשה וכו' אלמא אותן יהו חשובין עדים אבל השאר לא וכן נראה הדברים דאם הוזמו כולן לא היו נהרגין אותן שלא התרו בו דלא מהני שהדותייהו בלא שהדותא דאחרינו ולא אמרינן נמצא אחד מהן קרוב או פסול אלא באותן שהותרו והא דקאמר רבי בזמן שהתרו בהן לאו משום דרבי יוסי לא בעי התרו דאכתי טפי מרבי בעינן דלרבי בנתכוונו להעיד בעלמא סגי כדמוכח במכות (דף ו.) ור' יוסי בעי התראה ממש אלא דיני ממונות אתא לאוסופי והא דמשמע הכא דלר' יוסי בראייה בעלמא אמרינן נמצא אחד מהן קרוב או פסול כו' מדקאמר וקמיפלגי בפלוגתא דרבי ור' יוסי היינו במה שנתלקו במשנה זו אבל מתוך משנה אחרת יש ללמוד דבעי ר' יוסי התראה ושמא רב יהודה פסק לגמרי כר' יוסי אי נמי לא פסק כוותיה אלא במאי דקאמר אבל בדיני ממונות תתקיים (ג) העדים בשאר גרידא אבל בכוונת עדות סבר כרבי והאי דקאמר במכות (שם) היכי אמרינן להו לרבי קאי וכן מוכח דקאמר אי אמרי למיחזי אתינא מה יעשו שני אחים כו' וה"פ היכי אמרינן להו דעל כרחך התראה לאו דווקא בדיני ממונות לא שייכא התראה אלא ודאי לא בעי אלא שנדע שנתכוונו להעיד והיכי אמרינן להו וכו':

מסורת הש"ס

(ה) ל"ל בה, (ו) לעיל ב., (ז) [נקמן ס.] מכות ה:, (ד) [יומא עו.], (ה) בס"ל טוסף: לשנים, (ו) ל"ל הכי. רש"ל.

תורה אור השלם

1. עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת לֹא יוּמַת עַל פִּי עֵד אֶחָד: דברים יז ו

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לא וכו' דפליג על ר"ש. עיין לקמן דף מא ע"ב בכש"י ד"ה ר"ע וכתוס' שם:

הגהות הב"ח

(א) תוספות ד"ה בזמן וכו' בפ"ק דמכות היכי אמרינן להו אמר רבא הכי אמרינן להו: (ב) בא"ד ולא בסנהדרין שראוהו באחד שהרג את הנפש אע"פ: (ג) בא"ד תתקיים העדות בשאר:

מוסף רש"י

מכות. מלקות אדברים (לעיל ב.). אלא להחמיר עליו. שלא תאמר הואיל ובלאו הוא היתה העדות מתקיימת לא יעשו בו דין הזמה, לימדך הכתוב שאף הוא מן מקיימי דבר (מכות ה:). על אחת כמה וכמה שישלם שכר כו'. שמלינו מדה הטובה מרובה ממדת פורענות, במדה טובה הוא אומר גולר חסד לאלפים, במדת פורענות הוא אומר על שלשים ועל רבעים (שם).

עין משפט נר מצוה

ע. א ב (ג) מיי' פ"ה מהלכות עדות הל' ג ד סמג לאוין ריג טוש"ע ח"מ סימן לו סעיף ג וסי' לא סעי' ד):

רבינו חננאל

פשוטות הן רבינא אמר כגון שנמצא אחד מן העדים קרוב או פסול ר' מאיר סבר לה כר' יוסי דאמר בדיני נפשות בטלה העדות כולה ואין שם דיני נפשות כלל אבל יש בה דיני ממונות דהא רבי יוסי הוא דאמר תתקיים העדות בשאר. ורבנן כרבי דאמר תתקיים העדות בשאר ואע"פ שנמצא אחד מהן קרוב או פסול השאר כשרין לדיני נפשות דהא לא אתרו בהו ואמרי לאסהודי אתינן. ואנו עתידין לפרשו במקומו.